

ADVOKATFIRMAET
BLOM, KOSS & NIELSEN

TELEGRAMADRESSE „BLOKONI“

H.R. ADVOKAT JOHN NIELSEN OG KONTORET 42 43 06
H.R. ADVOKAT INGOLF SUNDFØR OG KONTORET 41 66 86
H.R. ADVOKAT PER W. BLOM OG KONTORET 42 04 02

S/S

OSLO, 15. desember 1954.
STORTINGSGATEN 18^{VI}

MEDLEMMER AV DEN NORSKE SAKFØRERFORENING

Herr Høyesterettsdommer Ferdinand Schjelderup,
Oslo.

Kjære Høyesterettsdommer Schjelderup,
Angående mortifikasjon av et vitnes uttalelser.

Jeg ser til min glede at saken mellom Dem og fru advokat Haug skal behandles i plenum. For jeg antar at man i denne sak står overfor viktige, grunnleggende synspunkter m.h.t. mortifikasjonsinstituttet, og fordi en plenums behandling naturligvis vil være det mest betryggende.

Jeg har med den største sympati fulgt saken - om jeg enn ikke har ofret den noe inngående studium.

Grunnen til at saken i særlig grad interesserer meg - i tillegg til/^{at}saken personlig angår Dem, som jeg har beundret som advokat og dommer i en menneskealder - er at jeg har vært utsatt for et lignende forsøk, nemlig et mortifikasjonssøksmål anlagt av herr direktør Henry Florus Johansen (sønn av avdøde direktør Henry Johansen). Jeg var i sin tid blitt tvunget til å påta meg tilsynsmannsstillingen og stillingen som aktor i en meget omfangsrik landssvik-sak og hadde blant ll store boer også direktør Henry Johansen jr.s bo under min bestyrelse som tilsynsman. Jeg fant (i anledning forskjellige disposisjoner, som herr Johansen hadde foretatt i tilsynstiden) å burde be Kriminalpolitiet begjære ham fengslig forvaret i noen tid for å få undersøkt endel million-transaksjoner, som han hadde innlåst seg på i Sverige, i et

tidsrum hvor han var sitt bo urådig (idet det forutsattes bestyrt av tilsynsmannen). Fengslingskjennelse ble avsagt av Oslo Byrett og etter påanke ble kjennelsen opprettholdt. Han ble holdt i fengselig forvaring i 3 måneder, mens disse undersøkelser i Sverige pågikk. Under fengslingssaken mente jeg det var nødvendig å fremholde overfor rettene en del faktiske forhold og henlede rettenes oppmerksomhet på i hvor høy grad disse fakta viste at der forelå "skjellig grunn til mistanke" om bortstikkelse av bomidler.

Efter at Henry Johansen jr. senere var blitt frifunnet for økonomisk landsvik ved Eidsivating Lagmannsrett, anla han søksmål mot meg for å få mortifisert en del av mine anførsler i fengslingssaken.

Jeg bestred hans krav på mortifikasjon påberopende meg at jeg hadde vært pliktig til å uttale meg som skjedd og at hver eneste uttalelse var helt igjennom berettiget etter det som forelå dokumentert for meg da politiets begjæring om fengsling ble fremsatt (bl.a. hans egen erklæring til politiet om at han bevisst hadde løyet overfor Legasjonen i Stockholm (rettskontoret) om sin fars og sin brors landsskadelige virksomhet for selv å komme i kridt-huset i Stockholm og bli godkjent som politisk flyktning). Jeg redegjorde i et tilsvar til Oslo Byrett for det megetsolide grunnlag jeg hadde for alle min uttalelser om ham og hans forhold. Efter noen tids forløp frafalt han hele saken.

Jeg har i studentertiden lest en tykk bok av professor Jon Skeie om ærekrenkelser - og forlenget svettet ut all dens støv-fine straffejus, og siden har jeg bare hatt en ærekrenkelsessak (C.r.sakfører Sverre Helliksen mot Redaktør Knut Domaas, Oslo Byrett og Høyesterett). Så mine betraktninger er bare å anse som kommende fra "en enfoldig almuesmann". På den annen side vet De man sier: "Vox populi, vox Dei", så jeg har nu hatt lyst

ellers allestedsnærværende egoisme) skal stå til regnskap for eller være underkastet forpliktelser av noen art, forekommer meg å være en skjev avveining av de hensyn som han har krav på og de hensyn som bør tas til den hvem det subjektivt samme ut-sagn rammer.

Hertil kommer at hvis et vitne vet at han kan risikere mortifikasjonssøksmål og andre ubehageligheter hvis han uttaler seg fritt og uforbeholdent (og dermed subjektivt sant), vil en slik rettsregel ha en tendens til å bevirke at vitnet uttaler seg forsiktig, forbeholdent og dunkelt eller med den ~~eller med~~ den greie "piece de resistance": "Det husker jeg ikke". Derved unndras domstolene viktig bevisstoff. Det er således et samfundsskadelig synspunkt å ville tillate rettslig pågang på og krav mot et vitne, som ikke har gjort annet enn å uttale seg subjektivt korrekt. Hva har han av rettslige plikter i retning av å skaffe en annen person oppreising, renavaskelse etc., når han bare har gjort sin plikt etter lovens pålegg?

Man kan naturligvis si at mortifikasjonskravet ikke er et krav på straff eller erstatning og forsåvidt ikke er et krav mot vitnet gående ut på at han skal yte noe. Men det er dog et rettslig og prosessuelt krav som er rettet mot ham. Han skal "kustes", han ^{skal} trekkes for retten og bringes i prosessrettsforhold til en ham helt uvedkommende person og han tvinges kanskje også til å ta standpunkt til hvorvidt han skal bestride kravet eller føre sannhetsbevis for vitneuttalelsen. Det er alt sammen ubehageligheter som man bør være fritatt for i samfundets og en sund prosesspolitikk vel forståtte interesse.

Der er også et annet synspunkt som kanskje fortjener overveielse. Hvorledes kan man si at en borgers samvittighetsfulle oppfyllelse av vitneplikt kan involvere eller være en ærekrenkelse? Har rettsordene ved vitneplikten etablert et forhold

hvor den ene borger pålegges å ærekrenke den annen? For vitnet skal jo - helst uten persons anseelse - si den subjektivt fulle og usminkede sannhet? Der må vel foreligge en ærekrenkelse, en eller annen forgåelse, en eller annen overskridelse av det rettmessiges grenser, før man kan fremsette et forlangende om at uttalelsen skal kjennes død og maktesløs? Eller er ordningen den at selv den mest samvittighetsfulle og korrekt opptredende borger kan trekkes for retten? Skal virkelig god manns ferd være søksmålsgrunnlag mot ham? Hvis det er en sund rettstanke at selv god manns ferd er søksmålsgrunnlag for mortifikasjon, må man kunne gå videre og trekke dommerne inn for domstolene for å få mortifisert eventuelt ubehagelige uttalelser i domspremissene. Kan man kreve mortifisert det bevisgrunnlag som dommen hviler på (vitneprovet), må man også kunne kreve mortifisert gjengivelsen (referatet) av provet i domspremissene og de konklusjoner som dommeren trekker på grunnlag av provet. Skal ikke det samvittighetsfulle vitne skånes er der ingen større grunn til å skåne den samvittighetsfulle dommeren. Begge er de pliktige til i påkommende tilfeller uten persons anseelse å uttale de aller ubehageligste ting om hvemsomhelst. Begge uttaler de seg under dommer-eds og vitne-eds ansvar under trussel om straff hvis plikten ikke oppfylles. Begge medvirker de i et prosessrettsforhold hvor sannheten er det eneste kriterium og hvor følgelig store prinsipielt viktige offentlige interesser står på spill. Hva er forskjellen mellom dem? Men ville det ikke bli litt for meget sirkus om også den samvittighetsfulle dommer skulle risikere et eller flere mortifikasjonssøksmål for hver dom han hadde avsagt hvori nr. Hvemsomhelst fant seg ubehagelig omtalt?

Så nu var det gjort.

Advokat Nielsen og jeg ønsker Dem alt godt i Deres kamp.

Deres ærbødige

Wambler